

- **Глибина.** За цим критерієм необхідно встановити, чи студент засвоїв не тільки основні визначення та терміни навчального предмету, але й більш глибокі шари знань. В той же час, формування контрольних завдань лише зі складних питань може підірвати виконання контролем мотиваційної функції. Тому у контрольних завданнях мають міститись питання різного ступеню складності. При цьому буде доцільним встановити різну бальну оцінку того чи іншого запитання в залежності від його складності.

- **Вміння інтерпретувати отримані знання.** Одним з показників якості засвоєння знань є вміння студента інтерпретувати їх в залежності від наявної проблеми, тобто застосовувати не тільки для вирішення задач, які повністю аналогічні тим, що розглядались в процесі попереднього навчання. Наявність в контрольних завданнях питань, що вимагатимуть у деякій мірі творчого підходу, сприятиме формуванню цілісної системи знань та навичок, підвищенню глибини засвоєння предмета.

- **Формування практичних навичок.** Засвоєння лише теоретичних положень, без формування навичок по їх застосуванню, значно зменшує корисність вивчення предмету, ускладнює його розуміння, сприяє швидкій втраті надбаних знань. Отже, в процесі контролю якості знань необхідно встановлювати як рівень засвоєння студентом теорії, так і наявність певного комплексу навичок та вмінь з практичного використання навчального матеріалу.

На завершення відзначимо, що визначення оптимальних критеріїв оцінювання якості знань сприятиме підсиленню не тільки контрольної, але й мотиваційної функції, підвищенню загального рівня знань студентів.

***Н. Я. Проскуріна, В. І. Кириленко,
О. М. Комяков***, канд. екон. наук, доценти

МЕТОД ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОЇ ОЦІНКИ (МДО) ЯК МОНІТОРИНГ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ОПАНУВАННЯ ЗНАННЯМИ КОЖНИМ СТУДЕНТОМ

Традиційна система освіти ігнорує людину як особистість, і студента і викладача змушує працювати у одному темпі. Тому і прийшли до того, що не стільки реальне досягнення мети — ефективність навчального процесу, максимальна віддача від усіх видів, форм навчальної (в т. ч. самостійної роботи студентів) діяльності з її відповідним навчально-методичним забезпеченням, скільки формальний контроль за виконанням адміністративно

встановлених вимог, режиму дій домінує і в нашому університеті і в більшості навчальних закладів взагалі.

Зважаючи на умови, вимоги часу, на завдання, що потребують участі у їхньому вирішенні кожного свідомого громадянина країни, вважаємо набагато кориснішим за існуючі форми контролю у навчальному процесі, як і взагалі у більшості процесів професійної діяльності, впровадження моніторингу знань, дій, результатів. Останнє не означає просту зміну, заміщення однієї форми контролю іншою. Втілення моніторингу у навчальний процес вимагає суттєвих організаційно-структурних зрушень у змісті та формах навчального процесу. Тобто, потрібні зміни принаймні найважливіших складових навчального процесу:

- безпосередньо змісту і форм діяльності викладачів та студентів (суттєве зростання кількості часу на самостійну підготовку студентів, заміщення частини лекційного часу консультативно-дискусійними формами спілкування викладачів із студентами малими групами — не більше десяти осіб, судячи із світового досвіду);

- акцентів професійного мислення викладачів — зосереджувати увагу не на тому, що студент не вивчив, а на тому, що ним не усвідомлене, що лишається поза його розумінням, в чому саме потрібна допомога, яка саме;

- підходів, форм оцінювання самостійної роботи студентів через врахування різних видів оволодіння знаннями, враховуючи вміння, навички, індивідуальний потенціал кожного;

- ставлення до оцінки і оцінювання, розуміти їх не тільки лише як контроль знань (а у дійсності, як формальне виконання певних інструкцій викладачем та студентом), а насамперед — як джерело самооцінки, відчуття справедливості, вибору планки вимог кожним до себе особисто, як стимул і мотивацію корисності знань і бажання ними оволодіти чи, навпаки, як причину зневіри студента у себе, свої здібності до розумової праці тощо.

Одним із шляхів чи методів, що допомагає доцільно спрямовувати самостійну роботу студентів у навчальному процесі, виступає метод диференційованої оцінки (МДО). МДО — є не стільки власне оцінювання знань як таких, скільки щось на зразок стимулювання активної діяльності кожного студента у навчальному процесі через самостійний вибір кожним форм чи видів підготовки та участі у вивченні потрібного матеріалу для розуміння проблем теми чи блоку тем:

- здійснюється через систему рейтингових балів, що виставляються у відповідності із усіма складовими комплексу вимог чи форм, видів самостійної підготовки і участі у роботі на семінарському занятті, на лекціях, наукових конференції тощо;

- стимулює активність студента, поволи сприяє появі бажання працювати, «підказує» відповідні, на погляд кожного особисто, форми участі у роботі семінару, сприяє формуванню почуття впевненості (Я можу!), вчити самооцінці;

- як моніторинг знань, самостійної роботи щодо опанування матеріалу курсу, вчити взагалі кожного студента.

Викладач керує самостійною роботою студентів, допомагає працюючим через консультаційні співбесіди, через створення атмосфери соціальної справедливості у відповідному полі взаємодій викладач-студент. Зрозуміло, що праця за МДО вимагає значно більшої кількості часу для спілкування із студентами від викладача, більшої інтенсивності, віддачі викладача у всебічній професійній діяльності.

Інструментом моніторингу знань МДО є індивідуальна картка рейтингового контролю /КРК/, зразок якої додається.

КАРТКА РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ

«5» = 61 — 100 б. = 40 б. «4» = 41 — 60 б. = 30 б. «3» = 20 — 40 б. = 20 б.

Участь в обговоренні теми					Реферат	Наукова доповідь (за темою курсової)	Критичні зауваження, аналіз виступів	Якість використання матеріалів					Контр. з категоріал. апар.	Мо-дулі		Загальний бал				
№ теми	Виступ з концептом	Усний виступ	Самостійні питання для обговорення	Обґрунтування відповіді на питання				Навч.-метод. література	Наукові першоджерела	Наукові журнали	Періодика	Інтернет		1	2					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
	2-10 б.	2-10 б.	1-3 б.	2-5 б.	3-10 б.	5-10 б.	3-5 б.	1-5 б.	5 б.	1-5 б.	1-3 б.	1-4 б.	1-5 б.	2-10 б.	2-10 б.	100 б.				

Але щоб МДО набув поширення у навчальному процесі, потрібні якісні зміни у його організаційних, технологічних, технічних умовах і для викладачів, і для студентів.

Зводячи у ІКРК роботу студента за семестр, рік, можливо з певною об'єктивністю визначити рейтинг кожного впритул до державних іспитів, обминаючи суб'єктивний вплив у цих процесах.

М. І. Радченко, ст. викл.
кафедри психології та педагогіки

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУБ'ЄКТИВІЗМ ТА РІВНІ КОНТРОЛЮ

1. Як відомо, контроль та оцінювання — необхідні складові навчального процесу, без яких неможливо отримувати інформацію про його результати. За думкою Б. Г. Анан'єва, педагогічна оцінка є однією із форм соціальної оцінки, тому вона безпосередньо впливає на сам процес навчання, гальмує чи активізує його, виступає у якості його «батога чи пряника».

2. В контексті психології педагогічного оцінювання не можна не усвідомлювати наявність такого безперечного явища, як індивідуальні оціночні стилі викладача. Як вважає В. А. Якунін, «власлива педагогічній оцінці суб'єктивність психологічно виправдана й індивідуально спрямована». Крім того, абсолютна об'єктивність педагогічної оцінки не тільки неможлива, а й не завжди доцільна насамперед з погляду забезпечення індивідуального підходу в навчанні і вихованні учнів (студентів).

3. Вважаємо за необхідне відрізнити такі поняття, як «суб'єктивність педагогічної оцінки» та «педагогічний суб'єктивізм» викладача. Під останнім будемо розуміти особистісне, упереджене ставлення до процесу контролю та оцінювання, що може призвести до таких суб'єктивних помилок оцінювання, як помилки «контрасту», «ореолу», «центральної тенденції», «близькості», «великодушності» та «логічні» помилки.

4. Суб'єктивність контролю залежить від рівня контролю, який визначається ще на етапі його стандартизації (формулювання мети контролю, опис еталона, розробка критеріїв, норм оцінювання тощо). Якщо контроль відбувається на рівні обліку («виявлення» за І. П. Подласим), тобто в його основі — факт виконання чи невиконання роботи, ступінь суб'єктивності є мінімальною. Остання підвищується при наявності кількісних (обсяг, швидкість) та якісних (глибина, якість, правильність) критеріїв. Це — рівень критеріїв (або «вимірювання» за І. П. Подласим).